SUOMEN VAPAA-AJAN-
KALASTAJIEN
KESKUSJÄRJESTÖ
Markku Marttinen

9.3.2018

Eduskunnan ympäristövaliokunnan kuuleminen 15.3.2018

Viite: Ympäristövaliokunnan asiantuntijakutsu 2.3.2018

Asia: **Hallituksen esitys yksityistielaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 147/2017 vp) sekä hallituksen esitys em. hallituksen esityksen täydentämisestä (HE 11/2018 vp)**

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö (SVK) on tutustunut asiakohdassa mainittuihin hallituksen esityksiin ja lausuu niistä seuraavaa:

Luonnon virkistyskäytön turvaaminen

Yksityistiet ovat yksityisin varoin yksityisiin tarkoituksiin rakennettavia ja ylläpidettäviä väyliä, joiden pito kustannetaan tieosakkaiden toimesta Lähtökohtana ei siksi ole tien vapaa käyttö, kuten julkista liikennettä varten rakennettujen maanteiden ja katujen kohdalla.

Yksityiset tiet tarjoavat myös mahdollisuuden päästä luontoon. Jokamiehenoikeudet ovat olennainen osa suomalaisten luonnon virkistyskäyttöä, johon kuuluu mm. vapaa-ajankalastus. Kyseessä ovat laajat kansalaisryhmät. Luonnonvarakeskuksen mukaan kalastusta harrasti vuonna 2016 maassamme noin 1,5 miljoonaa henkilöä.

Yksityistiet ovat tärkeitä väyliä vapaa-ajankalastuksen toteutumiseksi, mikä on tunnistettu varsin hyvin hallituksen esityksessä.

Ulkopuolisten on lähtökohtaisesti saatava lupa yksityistien käytölle ja tällaisesta käytöstä voidaan periä maksu. Lupaa ei kuitenkaan lain 28 §:n mukaan tarvita jokamiehenoikeuden oikeuden nojalla tapahtuvaan kulkemiseen eikä sellaiseen ***satunnaiseen*** tien käyttämiseen, joka ei ***selvästi*** lisää tien kunnossapitokustannuksia.

Yksityistiellä saa ajaa myös moottoriajoneuvolla, jos sitä ei ole erikseen kielletty, mutta tiellä ajaminen voi tällöin olla luvanvaraista. Satunnainen, kunnossapitokustannuksia nostamaton kulkeminen esimerkiksi kalastuskohteeseen on edelleen mahdollista myös autolla.

Hallituksen esityksen perusteluissa on selvennetty luvanvaraisuutta ja teiden käyttämistä esim. kalastuspaikkaan kuljettaessa. Kulkeminen ei olisi luvanvaraista, ellei kyse ole tien kunnossapitokustannuksia selvästi lisäävästä toiminnasta. Jos tietä pitkällä aikavälillä arvioiden jatkuvasti käytetään kalastuspaikkaan kuljettaessa, mutta käyttökertojen ajallinen väli on epäsäännöllinen eikä kovin tiheä, ei käyttöä liioin voitaisi pitää säännöllisenä.

Selvästi todennettavia lisäkustannuksia tienpidolle voi koitua esimerkiksi suuremmista ulkoilutoimintaan liittyvistä tapahtumista ja kilpailuista, jolloin niiden järjestäjä joutuu korvaamaan aiheuttamansa lisäkustannukset tienpitäjälle, mikäli niitä koituu. Aiheutunut kustannushaitta tulee olla selkeästi todennettavissa.

SUOMEN VAPAA-AJAN-
KALASTAJIEN
KESKUSJÄRJESTÖ
Markku Marttinen

9.3.2018

Hallituksen esityksessä tarkoitettaneen kilpailuilla myös kalastuskilpailuja. Esitys on suurien kalastuskilpailujen osalta perusteltu, koska tiet voivat joutua niissä rasitukselle.

Ulkopuolisten luvanvaraisesta tien käytöstä on suoritettava korvauksena käyttömaksu. Käyttömaksu voitaisiin sopimuksen mukaan määrätä toimijalle, kuten yhteisölle, kunnalle tai valtiolle tilanteessa, jossa se ohjaa liikennettä yksityistielle. Käyttömaksu voidaan määrätä myös yksittäiselle henkilölle, joka käyttää tilapaisesti tietä kulkemiseen, mutta ei ole oikeutettu tieoikeuteen.

SVK esittää, että ulkoiluun ja esimerkiksi kalastamiseen sopivien kohteiden tai ulkoilureittien merkitseminen karttaan ei voi olla sellaista liikenteen ohjaamista, josta esim. kunnalle seuraisi käyttömaksu.

Tieosakkaat saavat sulkea tien puomilla ilman perusteluja. Kiinteistönomistaja ei kuitenkaan enää tähän yksin voi ryhtyä, jollei tieosakkaat anna siihen suostumusta. Omistaja voi yksityistietoimituksen kautta saada silti oikeuden puomin asettamiseen ilman osakkaiden suostumusta, jos liikenteestä koituu tien käytölle haittaa tai on olemassa muu erityinen syy.

Ulkopuolisten tien käyttöä liikenteeseen ei saisi 85 §:n mukaan kieltää tai tietä sulkea sinä ajanjaksona, jota valtion tai kunnan avustus koskee. Sama koskee myös yksityisteitä, joiden kunnossapidosta kunta vastaa kustannuksellaan. Myös tiemaksun periminen voitaisiin kieltää tien kunnossapitoa koskevassa avustuspäätöksessä. Tällainen kielto on esityksessä katsottu tarpeelliseksi, jotta esimerkiksi kuntalaiset pääsisivät käyttämään yksityisien varrella olevaa virkistysaluetta.

Julkisin varoin tuetun tien käyttöä voidaan kuitenkin rajoittaa tai tie sulkea, jos ulkopuolisten liikenteestä aiheutuu huomattavaa haittaa. Kunnan on kuitenkin pyydettävä ensin ELY-keskukselta lausunto tällaisen suostumuksen antamista.

SVK toteaa, että yksityisteillä on huomattavan paljon liikenteen estäviä puomeja ja esittää, että julkisin varoin avustettujen teiden käyttöä ulkopuolisilta ei tule rajoittaa saatikka tietä sulkea.

SVK toteaa, että yksityisteillä käytetään yleisesti "ajoneuvolla ajo kielletty" -merkkiä, joka kieltää myös pyöräilyn. Jokamiehenoikeuden rajoittavien taulujen asettaminen ilman lakiin nojautuvaa perustetta on luonnonsuojelulaissa kielletty. Säännöksen rikkomista koskeva rangaistussäännös on luonnonsuojelulaissa, jolloin mahdolliset rikkomukset käsitellään luonnonsuojelulain mukaisesti.

SVK:n katsoo, että vastaava luonnonsuojelulain säännös on tarpeellinen myös yksityistielaissa.

Kalojen kulun turvaaminen

Pienvesiin lukeutuvat purot ovat monille uhanlaisille vaelluskaloille erittäin tärkeitä vaellusväyliä ja lisääntymisalueita, eivätkä teiden ylitysrakenteet saisi aiheuttaa haittaa niiden elinmahdollisuuksille. Keski-Suomen ELY-keskuksessa tehdyn selvityksen mukaan Suomessa on 30 000 vesistörumpua, jotka ovat täydellisiä nousuesteitä kaloille (https://www.doria.fi/handle/10024/120869).

SUOMEN VAPAA-AJAN-
KALASTAJIEN
KESKUSJÄRJESTÖ
Markku Marttinen

9.3.2018

Tuhansia kilometrejä kalojen luontaisia elinympäristöjä on jäänyt ylitysrakenteiden sulkemiksi. Enää muutama prosentti purovesistämme on täysin luonnontilaisina. Monessa tapauksessa yksityistietierummut eivät täytä vesilain eivätkä vesienhoitolain vaatimuksia. Nykyinen tielaki ja sen soveltamisalueeseen liittyvät lait eivät ole kyenneet ehkäisemään tämän merkittävän ympäristöongelman syntyä Suomessa.

Pienvesien suojelu- ja kunnostusstrategiassa (Ympäristöministeriön raportteja 27/2015) korostetaan pienvesiin liittyvän monialaisen lainsäädännön kehittämistä ja parempaa toimeenpanon ohjeistamista Myös eri toimijoiden välisen yhteistyön tiivistäminen ja valvonnan tehostaminen on tärkeää.

Lausunnossaan liikenne- ja viestintäministeriölle SVK toi esille hallituksen esityksessä olleet puutteet tierakentamisen vaikutuksista kalakannoille ja vesiluonnolle. Järjestömme myös esitti useita parannusehdotuksia lakiesitykseen. SVK oli myös 21.2.2018 järjestetyssä kuulemistilaisuudessa, jossa toimme esille ympäristönäkökohtien nykyistä paremman huomioimisen uuteen yksityistielakiin.

SVK toteaakin ilahtuneena, että hallituksen esityksissä on otettu varsin hyvin huomioon ylitysrakenteista kalan kululle koituvat vahingolliset vaikutukset ja niiden ehkäisy sekä tien rakentamisessa että tienpidossa.

Yksityistietä rakennettaessa tulee hallituksen esityksen 19 §:n mukaan ottaa huomioon kalalajistolle ja muulle vesiluonnolle aiheutuvat haittavaikutukset ja mahdollinen luvantarve. Haitallisia ympäristövaikutuksia ehkäisee 74 §:n mukainen velvollisuus ilmoittaa yksityistietoimituksista mm. yleistä etua valvovalle viranomaiselle, milloin kyseessä on tien rakentamisesta tai siirtämisestä. Yleistä etua valvova viranomainen olisi lain 74 §:n mukaan asianosainen tietoimituksissa, kun kyseessä on kalankulkua haittaavien siltarumpujen rakentaminen esimerkiksi puroon tai jokeen. Jos tien rakentamiseen tai käyttämiseen muun lain (esim. vesilaki) mukaan vaaditaan viranomaisen lupa, tien rakentamiseen ei saa lain 19 §:n mukaan ryhtyä ennen kuin lupa on myönnetty.

Vastaavasti tie on kunnossapidettävä 24 §:n mukaan niin, että tiestä tai sen käyttämisestä ei saa aiheutua tarpeetonta haittaa ympäristölle tai muuta yleisen edun loukkausta. Kunnossapidossa on noudatettava mm. mitä vesilaissa säädetään.

Kalankulkua haittaavien siltarumpujen rakentamisessa yleistä etua valvovana viranomaisena on ehdotusten mukaan ELY-keskuksen luonnonsuojeluviranomainen. SVK huomauttaa, että ELY-keskuksissa on myös erityisesti yleistä kalatalousetua valvova kalatalousviranomainen. Maakuntauudistuksessa yleisen kalatalousedun valvontatehtävä on tarkoitus siirtää maakuntien tehtäväksi.

SVK esittää, että lakiesityksen 74 §:n ja 24 §:n tarkoittamina yleistä etua valvovina viranomaisina tulee olla myös kalastuslain 20 §:n mukainen yleistä kalatalousetua valvova ELY-keskuksen kalatalousviranomainen.

Yksityisteiden valtionavustuskriteerit (83 §) on hallituksen esityksissä karsittu mahdollisimman vähäisiksi, koska tavoitteena on jättää viranomaisille mahdollisimman paljon liikkumavaraa määrittää avustusten painopisteitä.

SUOMEN VAPAA-AJAN-
KALASTAJIEN
KESKUSJÄRJESTÖ

Markku Marttinen

9.3.2018

Ottaen huomioon ylitysrakenteiden aiheuttama merkittävän laaja ympäristöongelma maassamme, SVK esittää, että lakiesityksen valtionavustuskohteissa on mainittava myös kalojen kulkua helpottavat rakenteet silta- ja tierummuissa.

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry

Markku Marttinen
Toiminnanjohtaja
Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö
Vanha Talvitie 2-6 A 11
00580 HELSINKI
puh. +358 44 759 9717
e-mail: markku.marttinen@vapaa-ajankalastaja.fi
www.vapaa-ajankalastaja.fi

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö (SVK) on maamme suurin vapaa-ajankalastajien järjestö, joka edistää vapaa-ajankalastajien kalastusmahdollisuuksia sekä neuvoo järjestäytyneitä ja järjestäytymättömiä vapaa-ajankalastajia kestävän käytön mukaisessa kalastuksessa. Järjestön 13 vapaa-ajankalastajapiirin 525 seurassa toimii yhteensä noin 40 000 kalastuksen harrastajaa.